

Xavier Campillo

LÈXIC D'ABELLAR

*Recull urgent de paraules
del parlar dels abellers i melers*

Però hem viscut per salvar-vos els mots,
per retornar-vos el nom de cada cosa.
(Les cançons d'Ariadna. Inici de càntic en el temple.
Salvador Espriu. 1981)

Abella, artesana de dolçor,
promíscua en el sexe de les flors,
llenguatge coreogràfic i secret.
Miracle, entre el nèctar i la mel.
(Obert. Pati de ma casa.
Joan Amèric. 2000)

On òlibes, arbres i abelles
em xiulaven a cau d'orella
i l'herba
jugant entre els meus dits,
em despullava l'ànima a petons.
(Per al meu amic. Caminant per l'herba.
Joan Manuel Serrat. 1973)

Con hilos de miel y trigo
acariciándote,
te irá sorprendiendo el mundo
al abrazarle.
(Con hilos de miel y trigo.
Rubén Garrido. 2020)

Al meu amic Carles Galletero, en agraïment absolut.

Als apicultors, per fer-nos la vida més dolça.

*A la bona gent que m'ha ajudat a fer aquesta obreta, dedicant-me
el seu impagable temps, saviesa i paciència.*

Rondalla antiga del fibló

Com el Bon Jesús hagué criades ses beyes,
y elles veren que sa mel que feyen era tan bona,
y que de ses seues bresques en treurien sa cera per dir missa,
quedaren tan plenes de vanaglòria,
y s'entonaren tant,
que varen tenir cara d'envestir el Bon Jesús amb aquestes:
—«Suposat de que feym unes coses tan precioses y esquisides,
per guardarles de qui les mos vulguen pendre,
vos demanam que mos concediguen sa gràcia de que,
en picar,
matem»
—«¿Ay sí?» diu el Bon Jesús.
«¿Vol dir voleu matar?»
¿Que no sabeu voltros,
que no los puch sofrir gens an es venjatius?
No res, vos ho fas avinent desd'ara:
en picar, en lloch de matar els altres,
vos matareu a voltros mateixes.
Així estareu alerta».
De llavò ensà ses beyes,
en aficar es fibló les surt sa moca,
y colen la vida.

(Aplec de Rondayes. Antoni Ma Alcover. 1915)

A

Ababot *m.* Abella mascle. *Zàngano.*

Abegot *m.* L'abella mascle; té el cos més robust que el de les obreres, els dos ulls laterals més grossos, el morro de dalt pelós, i les antenes compostes de 14 artells; no té fibló, no fa mel ni treballa; la seua única funció és de fecundar la mare o reina en vol, i mor; a la tardor, les abelles expulsen o maten tots els abegots del rusc; és un ser partenogenètic, és a dir, ve al món sense intervenció de cap mascle. *Zàngano.*

Abell *m.* 1. Rusc d'abelles. Colmena. 2. Eixam d'abelles. *Enjambre.*

Abella bona *f.* Abella obrera. *Obrera.*

Abella borda *m.* Abella mascle. *Zàngano.*

Abella carnissera *f.* Abella més grossa que l'ordinària, i pica més dolorosament. *Abeja carnicera.*

Abella eixamenera *f.* Abella femella. *Reina.*

Abella *f.* Insecte himenòpter (*Apis mellifica L.*) de la família dels àpids que viu en societat en eixams, dins ruscus naturals o artificials, i es cria per la mel, cera, pol·len, pròpoli, gelea reial, i verí, i productes indirectes derivats de la pol·linització de les flors.; és de color negrosca amb pèls rogencs a diverses parts del cos; la seua defensa és el fibló, agulló dentellat que produeix una picada molt dolorosa i que queda ficat dins la ferida, produint a l'abella la mort per esquinçament de l'aparell verinós que té en l'abdomen; les abelles es divideixen, per raó del sexe, en mascle (abegot), femella (reina) i neutra (obrero); el terme "abella" designa, especialment, la femella. *Abeja.*

Abella guardiana *f.* Abella que vigila l'entrada del rusc perquè no hi entren insectes externs. *Abeja guardiana.*

Abella guia *f.* Abella femella. *Reina.*

Abella llarguera *f.* L'abella que fa les bresques en sentit longitudinal al rusc. *Abeja alargada.*

Abella major *f.* Abella mascle. *Zàngano.*

Abella maleita *f.* Nom d'un tipus d'abelles xicotetes, molt feineres i fortes contra el mal temps. *Abeja maldita.*

Abella mare *f.* Reina. *Abeja madre.*

Abella matxega *f.* Abella reina que només pon llémenes d'abegots. *Abeja.*

Abella netejadora *f.* Abella que s'ocupa en traure del rusc les abelles mortes i la brutícia. *Abeja limpiadora.*

Abella obrera *f.* Obrera. *Abeja obrera.*

Abella pilladora *f.* Abella que fa pillatge i actua en grup; té un vol característic, en zig-zag, que produeix un brunzit diferent i la distingeix d'altres abelles. *Abeja pilladora.*

Abella ralenca *f.* Abella que cria reines. *Abeja de realengo.*

Abella reina *f.* Reina. *Abeja reina.*

Abella treballadora *f.* Obrera. *Abeja obrera.*

Abella ventadora *f.* Abella que s'ocupa en fer, amb el batec de les seues ales, un fort corrent d'aire per fer evaporar l'aigua que porta la mel. *Abeja aventadora.*

Abellaire *m.* Apicultor. *Apicultor.*

Abellar *m.* Lloc on hi ha un conjunt de ruscus, que solen situar-se en una zona ben proveïda de plantes mel·líferes, amb aigua a prop, a recer del vent i cara a sol ixent. *Colmenar, abejar.*

Abeller m. 1. Home que es dedica a la cria d'abelles. *Colmenero, apicultor.* **2.** Rusc o casera d'abelles. *Colmena.* **3.** Conjunt de ruscs d'abelles. *Colmenar.* **4.** Eixam d'abelles. *Enjambre.* **5. adj.** Pertanyent o relatiu a les abelles. *Abejuno.*

Abellera f. Abellar. *Colmenar, abejar.*

Abellot m. Abella mascle. *Zángano.*

Abugot m. Abella mascle. *Zángano.*

Acarapísim f. Malaltia parasitària de les abelles, causada per l'àcar *Acarapis woodi*, que es caracteritza per una alteració del vol quan la malaltia s'agreuja. *Acarapísim de las abejas, acaríosis.*

Acarísim f. Acarapísim. *Acaríosis.*

Adulteració f. Falsificació d'una mel per ingerència d'elements estranys, com sucre, sacarina, midó, glicerina, aigua, etc; el frau sol ser molt fàcil de descobrir. *Adulteració.*

Agulla d'empeltar f. Instrument utilitzat per extreure larves dels alvèols i col·locar-les dins d'una cúpula. *Aguja de injertar.*

Agulló m. Fibló. *Agujón.*

Aigua f. Líquid necessari per a les abelles en gran quantitat, tant per diluir la mel madura per preparar la papil·la en què alimenten les larves, com per refrescar el seu niu de cria, quan la temperatura ambiental sobrepasa els 35°C. *Agua.*

Aiguamel f. Vi de mel que és una mescla d'aigua de font (68%) amb mel (32%); les tècniques utilitzades per a la seua preparació són les mateixes que per al vi; conté al voltant de 14 ° d'alcohol, i envelleix en barriques de roure durant 18 mesos. *Hidromiel.*

Albellatge m. Planta gramínia (*Hyparrhenia hirta*) emprada antigament per a la fabricació dels ruscos. *Cerrillo, arbelaje, barrón, pajameca, lastón.*

Alça f. Caixó suplementari sense fons ni tapa, amb làmines i/o bresques de les quals s'ha extret la mel, que es col·loca damunt del rusc durant l'estació propícia per a l'elaboració de la mel, per augmentar-ne la capacitat. *Alza.*

Ales f. pl. Les abelles tenen 4 ales; les dos de davant són més grosses que les dos de darrere; les davanteres fan tota la força de propulsió, i les de darrere els moviments de direcció. *Alas.*

Aliment m. La mel, que serveix per la nutrició de les abelles; la seua dieta està a l'entorn de 450 mil·ligrams de mel al dia; a falta de mel, poden ser alimentades amb xarop dolç concentrat. *Alimento.*

Amebiasi f. Malaltia de les abelles provocada per l'ameba *Malpighamoeba mellificae*, que comporta la destrucció del revestiment epitelial. *Amebiasis de las abejas, amebiosis.*

Àmec m. Pol·len, matèria azoada que les abelles recol·lecten de les flors i guarden al rusc com a reserva alimentosa en forma de pasta groga vermelloosa. *Ámago.*

Anestèsia f. Privació total o parcial de la sensibilitat de les abelles al respirar vapors d'èter o de nitrat potàssic, quan l'apicultor ha de realitzar operacions complicades. *Anestesia.*

Antenes f. pl. Òrgans fonamentals de l'abella, situats a la part frontal del cap; les antenes vénen articulades en 12 nusos i van cobertes de pels amb funcions sensorials. *Antenas.*

Antera f. Espècie de saquet que forma part de l'estam de les flors i que conté el pol·len. *Antera.*

Apiari m. Instal·lació destinada a allotjar-hi els ruscos per protegir-los contra el fred, els robatoris i la destrucció. *Apiario.*

Apicultor m. Persona que es dedica a l'apicultura. *Apicultor.*

Apicultura f. Art i ciència de criar les abelles domesticades per l'home per aprofitar-ne principalment la mel i la cera. *Apicultura.*

Àpids m. pl. Família d'himenòpters integrada per insectes aculeats que comprèn espècies solitàries i socials amb societats anuals o permanents, com les abelles. *Ápidos.*

Apífug *m.* Substància que repel·leix les abelles. *Apífugo*.

Arna *f.* 1. Rusc d'abelles. Colmena. 2. Insecte que pon dins els ruscos d'abelles i que els omple de filassa, es menja les bresques, i obliga les abelles a fugir si el rusc no duu prou força per matar l'arna. *Polilla*.

Ascosferosi *f.* Cria enguixada. *Ascosferosis*.

B

Bagarro *m.* Abella mascle. *Zàngano*.

Banc d'abelles *m.* Conjunt de ruscos col·locats ordenadament per a l'explotació apícola; posen els ruscos damunt un llit de pedres, per preservar-los de la humitat; el banc sol constar de dos fileres horitzontals de ruscos, sobreposades; el conjunt va cobert d'estepes o llenya fluixa, per donar als ruscos més calor en l'hivern i minvar-los ardor en l'estiu; damunt de tot hi ha una capa de pedres planes o de teules per preservar-lo de la pluja. *Colmenar*.

Barba *f.* Agrupació massiva d'abelles a la part frontal del rusc que se sol formar durant l'estiu quan la temperatura és excessivament alta, i també durant el temps d'eixamar. *Barba*.

Baso *m.* Rusc d'abelles fet de suro, cilíndric, de 60 a 80 cm. d'altària, tapat per un sol cap amb una tapadora també de suro; per l'altre cap va dret en terra, i té un forat a baix, per on entren i ixen les abelles. *Colmena*.

Begot *m.* Abella mascle. *Zàngano*.

Betum d'abelles *m.* Pega que empren les abelles per formar les bresques. *Betún de abejas*.

Betum de cera *m.* Cera i pega grega fusa mesclada amb blanquet i pintura per imitar el color de la fusta, i que serveix als fusters per tapar forats o defectes de la llenya. *Betún de cera*.

Betum *m.* Substància semilíquida, composta principalment de cera i d'aiguarràs que serveix per donar color i lluentor al cuir. *Crema, betún*.

Bigudí *m.* Utensili emprat en la cria de reines per protegir les cel·les reials o reines de l'atac d'una altra reina. *Bigudí*.

Bondir *v. intr.* Brunzir. *Zumbar*.

Bonior *f.* Remor confusa, sorda i contínua que produeixen les abelles amb el batec de les ales i que és especialment forta quan un eixam es disposa a anar-se'n del rusc. *Zumbido*.

Bonir *v. intr.* Brunzir. *Zumbar*.

Borinot *m.* Abella mascle. *Zàngano*.

Bresca abegotera *f.* Bresca en la qual hi ha larves d'abegot, i que es distingeix perquè té les cel·les més grans que les d'abelles obreres. *Panal*.

Bresca bescunsera *f.* Bresca que està formada en sentit diagonal o esbiaixat respecte del fonell i té la forma oblonga curvilínia. *Panal*.

Bresca biscunsera *f.* Bresca bescunsera. *Panal*.

Bresca covada *f.* Bresca ennegrida per la calor de les abelles. *Bresca*.

Bresca de begot *f.* Bresca abegotera. *Panal*.

Bresca de beiot *f.* Bresca abegotera. *Panal*.

Bresca de sac *f.* Bresca que no té mel. *Panal de saco*.

Bresca enneulada *f.* Bresca paredada. *Panal cegado*.

Bresca *f.* Conjunt de cel·letes de cera prismàtiques hexagonals, o pa de cera, que fabriquen les abelles dins del rusc destinat a emmagatzemar-hi la mel, l'àmeç i les llèmenes. *Panal, bresca*.

Bresca llarguera *f.* Bresca que està formada en sentit perpendicular al fonell, i té la forma quadrangular molt allargada. *Panal longar*.

Bresca paredada *f.* Bresca que, perquè està plena de mel, les abelles li tapen les cel·les amb cerut. *Panal cegado.*

Bresca rodona *f.* Bresca que està formada paral·lelament al fonell del rusc i té forma de disc. *Panal redondo.*

Bresca sagetera *f.* Bresca rodona. *Panal saetero.*

Bresca travessera *f.* Bresca bescunsera. *Bresca travesera.*

Brescador *m.* Ganivet en forma de paleta que serveix de palanca, raspador i tallant per brescar les arnes de les abelles. *Castradera, cortadera, desoperculador.*

Brescam *m.* **1.** Bresca expremuda, sense mel, resseca i de color fosc. *Macón, secón.* **2.** Conjunt de bresques. **3.** Bresca que queda sense mel dins un rusc on les abelles són mortes. *Panal.*

Brescar *v. tr.* **1.** Traure els opercles que tanquen les cel·les per poder extraure la mel. *Brescar, castrar, desopercolar.* **2.** *m.* Conjunt de bresques.

Broca *f.* Cadascuna de les varetes de fusta d'uns 40 cm de llargària, que es posen als ruscos per sostindre les bresques. *Trenca.*

Brumir *v. intr.* Brunzir. *Zumbar.*

Brunir *v. intr.* Brunzir. *Zumbar.*

Brunyir *v. intr.* Brunzir. *Zumbar.*

Brunzir *v. intr.* Produir un so una abella quan es mou ràpidament dins l'aire. *Zumbar.*

Buc *m.* **1.** Rusc d'abelles que es fan de moltes matèries: els més primitius són de suro o d'un tros de soca buidada; també se'n fan de verducs, de fusta de test, etc. *Colmena.* **2.** Eixam d'abelles en el rusc. *Enjambre.* **3.** Espècie de caputxa feta d'una herba que es diu velatge, que posen damunt els ruscos d'abelles per defensar-los de la pluja i del mal temps. *Capucha protectora.*

C

Caça-abegots *m.* Aparell senzill que se col·loca davant l'entrada del rusc que deixa passar les abelles, però no els mascles, que queden tancats dins l'aparell; s'empra per reduir el número excessiu de mascles dins una colònia. *Caza zánganos.*

Caera *f.* Rusc d'abelles, normalment de fusta. *Colmena.*

Caiera *f.* Rusc d'abelles. *Colmena.*

Cambra de cria *f.* Conjunt de bresques ocupades per la cria (niu de cria) de la colònia d'abelles (llémenes, larves i cria operculada), situat a la part baixa del rusc. *Cámara de cria.*

Cambra de mel *f.* **1.** Part de les bresques ocupada per mel, a la part superior i lateral del niu de cria. *Cámara de miel.* **2.** Alça o mòdul on les abelles posen principalment la mel. *Alza.*

Cant d'orfenesa *m.* Brunzit particular i llastimós de les abelles d'un rusc que queda sense reina. *Canto de orfandad.*

Careta *f.* Peça, generalment de tela metàl·lica, tela o altra matèria, que serveix per protegir la cara i el cap de l'apicultor de les picades de les abelles quan aquest manipula el rusc. *Carilla, máscara.*

Càrrega *f.* Bagatge de nèctar, pol·len, pròpoli o aigua, que l'abella obrera recull pel camp i porta al rusc; el pes de la càrrega pot arribar a ser superior al del propi cos. *Carga.*

Casa apiari *f.* Apiari. *Apiario.*

Casa d'abelles *f.* Rusc d'abelles. *Colmena.*

Casera bescuncera *f.* Rusc en què les abelles fan les bresques en sentit diagonal. *Colmena.*

Casera f. Rusc d'abelles fet de trossos de canya trencada o tallada de forma longitudinal, de forma cilíndrica o lleugerament cònica, de quasi sis pams de llargària per un de diàmetre; els trossos de canya estan ben adherits uns amb els altres mitjançant una mescla d'argila, pols de palla i bonyiga de bou; a cada cap del cilindre hi ha una tapadora de marès que es diu fonell. *Colmena*.

Casera llarguera f. Rusc on les abelles fan les bresques en sentit longitudinal, perpendiculars als fonells. *Colmena alargada*.

Casera plena f. El rusc en el qual les abelles i les bresques arriben de fonell a fonell. *Colmena llena*. **Casera redona f.** El rusc en què les abelles fan les bresques en sentit diame-tral, paral·leles als fonells. *Colmena redonda*.

Caseta f. Cel·la de bresca. *Celdilla*.

Cel·la f. Cadascuna de les cavitats de forma hexagonal d'una bresca, que construeixen les abelles per criar-hi els ous, les larves i les nimfes i per emmagatzemar-hi la mel i el pol·len; a una superfície d'un decímetre quadrat de bresca, hi caben 380 cel·les normals; la seua profunditat és de 11-13 mil·límetres i una amplària de 5'1 a 5'5 mm. *Celdilla, alveolo, alvéolo, celda*.

Cera a grums f. Cera blanca a xicotets grums. *Cera a grumos*.

Cera aleda f. Espècie de betum amb què les abelles unten els ruscós per dins. *Cera*.

Cera blanca f. 1. La que, feta fulls i exposada al sol, ha perdut la seua grogor natural i és tornada més blanca. *Cera blanca*. **2.** Bolla de cera que els sabaters empren per polir la sola o per encerar el fil de cosir. *Cera blanca*.

Cera estampada f. Lamina rectangular de cera feta mecànicament que imita l'envà de separació de la bresca amb les parets de les cel·les, que s'introdueix al rusc per facilitar la construcció de la bresca. *Cera estampada*.

Cera f. 1. Substància sòlida, blana, groguenca i fàcilment fusible, que les abelles segreguen i amb la qual fan la bresca dels ruscós; la cera, degudament elaborada, serveix per a la il·lu-minació i per a altres usos. *Cera*. **2.** Conjunt de ciris, caneles i antorxes de cera. *Cera*.

Cera groga f. Cera verge. *Cera virgen*.

Cera negra f. Bolla de cera d'aquest color, que els sabaters empren per donar llustre als tacons i a les soles de les sabates. *Cera negra*.

Cera nova f. La que es trau dels ruscós sense estar treballada per a res. *Cera nueva*.

Cera roja f. Els ciris tenyits de roig que es solen emprar en les funcions de Setmana Santa. *Cera roja*.

Cera vella f. La de les bresques més deteriorades, que es buida de mel, si en té, per a re-ciclar-la. *Cera vieja*.

Cera verda f. Els ciris tenyits de verd que es posen en el tenebrari de Setmana Santa. *Cera verde*.

Cera verge f. La que encara no ha estat blanquejada, no té mel o no ha estat llaurada. *Cera virgen*.

Cerera f. Abella obrera que es dedica a treballar la cera, construint bresques o tapant amb cera les cel·les de la cria ja desenvolupada o les cel·les de la mel ja madura; és l'ofici que segueix a l'ofici de dida. *Cerera*.

Cerificador m. Aparell destinat a l'obtenció de la cera de les bresques, tradicionalment mitjançant l'acció calorífica dels raigs solars, encara que hui també n'hi ha que funcionen amb vapor d'aigua o resistències elèctriques. *Cerificador*.

Cerut m. 1. Substància cerosa amb què les abelles unten el rusc abans de fer-hi la bresca. *Tanca, cera aleda, pròpolis*. **2.** Bresca expremuda, que ja ha llançat la mel i roman reduïda a cera. *Cerón*. **3.** Baixos o residu d'una bresca. *Cerón*.

Ciri m. Candela gran de cera. *Cirio*.

Ciri Pasqual *m.* Ciri molt gros fet de cera d'abelles que beneeixen el dissabte de Pasqua i crema durant la missa i vespres de certes solemnitats fins al dia de l'Ascensió, que l'apaguen després de l'evangeli; el ciri pasqual és usat i s'encén també en baptismes, confirmacions i funerals, i en totes les cerimònies litúrgiques del Temps de Pasqua, des de la Vigília de Pasqua fins a Pentecosta. *Cirio Pascual.*

Cistelleta *f.* Endinsada que se troba quasi al final de cada cama de darrere de les abelles, on hi col·loquen el pol·len i el pròpoli que troben pel camp per dur-lo al rusc. *Cestillo.*

Collidora *f.* Abella obrera dedicada a recollir pel camp els productes que necessita la colònia per la seua subsistència: nèctars, pòl·lens, pròpolis i aigua; aquesta tasca correspon a les obreres que es troben a la darrera fase de la seua vida. *Cosechadora.*

Collita *f.* Mel arreplegada després de cada temporada de recol·lecció. *Cosecha.*

Colmena *f.* Rusc d'abelles. *Colmena.*

Colònia *f.* Conjunt d'abelles d'un rusc, constituït per la reina, una gran número d'obreres, la cria i els abellots. *Colonia.*

Crasses *f. pl.* Residus que queden en les bresques després d'haver-ne tret la cera vella. *Cerón.*

Crestador *m.* Instrument de ferro en forma de paleta, amb tall a un extrem, que serveix per a tallar i traure les bresques de l'arna. *Castradera, desoperculador.*

Crestar *v. tr.* Brescar. *Brescar.*

Cria *f.* Conjunt d'ous, larves i crisàlides que durant 21 dies es van desenvolupant fins arribar a l'estat adult d'abella. *Cria.*

Cria enguixada *f.* Malaltia micòtica de les cries de les abelles causada per *Ascosphaera apis*, que envaeix el teixit del cos de les larves i en provoca la mort. *Ascosferosis, cria de yeso, cria encalada, cria enyesada.*

Cria ensacada *f.* Malaltia vírica que afecta les cries de les abelles a les cel·les ja operculades. *Cria sacciforme.*

Cria podrida americana *f.* Malaltia bacteriana de les larves d'abelles, causada per *Paenibacillus larvae* ssp. *larvae*, que es caracteritza per provocar la mort de les larves; la cria podrida americana és més greu que la cria podrida europea. *Loque americana.*

Cria podrida europea *f.* Malaltia bacteriana de les larves d'abelles, causada per *Melissococcus pluton*, que es caracteritza per provocar la mort de les larves. *Loque europea.*

Cúpula *f.* Recipient de reduïdes dimensions dins el qual s'introdueix una larva; la seua forma és la d'una reialera en la seua fase inicial de construcció. *Cúpula.*

D

Dansa de les abelles *f.* Execució de moviments que duen a terme les abelles exploradores per indicar a les obreres la situació d'una zona mel·lífera. *Danza de las abejas.*

Desabellar *v. tr.* Traure les abelles d'un rusc. *Desabejar.*

Desegellar *v.* Desopercular. *Brescar.*

Desoperculador *m.* Crestador. *Castradera.*

Desopercular *v. tr.* Brescar. *Brescar.*

Dida *f.* Abella jove que es dedica principalment a repartir les dietes de gelea reial a les larves de menys de tres dies de la pròpia colònia, però també d'alimentar les altres larves, ja majorettes, amb pol·len i mel i a la reina únicament amb gelea reial; també sol estar al seu càrrec el manteniment de la temperatura constant (35-36°C) del niu de cria. *Nodriz.*

Distància *f.* Interval de lloc entre el rusc i l'espai on les abelles col·lidores treballen al camp; les abelles poden cobrir una superfície aproximada a 4-5 quilòmetres de radi, però, si troben provisions a prop, no solen passar de 2-3 quilòmetres. *Distancia*. fum que al fumar aparta les abelles d'un eixam. **2.** Reina d'abelles que es prepara per a eixamenar. *Enjambradera*.

Eixament *m.* Formació d'un eixam per formar una nova colònia, que es produeix quan el nombre d'abelles d'un rusc augmenta molt. *Enjambrazón*.

Eixamenar *v.* **1.** *v. intr.* o refl. Emigrar d'un rusc les abelles velles de manera natural quan ja és nat el poll, per a formar altres colònies. *Enjambrar*. **2.** *v. tr.* Fer emigrar les abelles velles d'un rusc perquè formen altres colònies; per a eixamenar, solen col·locar un rusc amb la boca girada cap a la del rusc d'on han d'eixir les abelles, i piquen amb els dits o amb un bastó al fonell de darrera d'aquest, i les abelles ixen i es fiquen a l'altre; també es provoca l'eixida de les abelles fumigant-les amb bonyiga de bou, i elles per alliberar-se del fum abandonen el rusc i es fiquen dins l'altre, on han de fundar la nova colònia. *Enjambrar*. **3.** *v. absol.* Replegar els eixams perduts, dels arbres, roques o llocs on estan posats. **4.** Fer formar l'apicultor artificialment un eixam a les abelles que han d'abandonar un rusc molt poblat, perquè en partir-lo formen una altra colònia. *Enjambrar*.

Eixamenar-se *v. pron.* Formar, les abelles, un eixam. *Enjambrarse*.

Eixamener *m.* Eixamal. *Enjambradero*.

Eixamenera *f.* Reina d'abelles, la que governa l'eixam. *Maesa, maestra*.

Empeltar *v.* Acció d'extreure una larva d'un alvèol i col·locar-la dins d'una cúpula. *Injertar*.

Encebar *v. tr.* Posar en els quadres dels ruscòs mòbils cera estampada per incitar les abelles a continuar construint bresques. *Cebar*.

Escarot *m.* Eixam secundari format al final de la primavera per abelles que emigren d'un rusc, dirigides per una reina. *Jabardo*.

Estam *m.* Òrgan sexual masculí de les plantes de llavors, que es compon d'antera i filament. *Estambre*.

Estellador *m.* Partidor. *Partidor*.

Etinosi *f.* Malaltia de les abelles, causada pel petit escarbat del rusc *Aethina tumida*, família *Nitidulidae*, les larves del qual defequen sobre la bresca i provoquen la fermentació de la mel i la formació d'escuma amb olor de putrefacció. *Etinosis*.

Excluidor *m.* Aparell format per plaques perforades, o per un vergat metàl·lic que deixa l'espai just perquè puguin passar a les abelles, però no, a la reina i abegots; va col·locat damunt el cos de cria, a fi que la reina no pugui pondre a les alces. *Excluidor*.

Extractor *m.* Aparell mecànic centrifugador que s'utilitza per extreure la mel de les bresques sense fer-les malbé. *Extractor*.

F

Fecundació *f.* Acte de fecundar solament la reina, cosa que succeeix als tres o quatre dies del seu naixement; passats 20-25 dies del seu naixement la reina perd tot zel de ser fecundada i començarà a pondre ous no fecundats que engendraran només mascles. *Fecundación*.

Fematera *f.* Abella que, amb les seues mandíbules, es dedica a treure fora del rusc tot lo que hi destorba: larves o nimfes que han mort abans d'hora, abelles que moren dins el rusc, i deixalles de tota classe; quan no ho poden treure a causa del seu pes o grandària, ho momifiquen amb cera o pròpoli al fons del rusc. *Basurera*.

Feromones *f. pl.* Secrecions glandulars, tant de la reina com de les abelles, que amb les seues olors coordinen la bona marxa d'una colònia apícola; les feromones vénen a ser els veritables canals d'intercomunicació entre tots els habitants d'una mateixa colònia, creant una autèntica interdependència entre la reina i les abelles, com també entre les mateixes abelles. *Feromonas*.

Fiblada *f.* Picada de fibló o agulló, que queda ficat dins de la ferida, causa dolor agut, molta coentor i de vegades inflor en la pell; quan el cos s'hi acostuma a les fiblades s'immunitza. *Picadura, aguijonazo*.

Fiblar *v.* Picar l'abella amb el fibló. *Picar*.

Fibló *m.* Defensa de l'abella que és una pua, punxa o agulló quitinós, dentellat i retràtil, situat a la part terminal del seu ventre, que produeix una picada molt dolorosa i que queda ficat dins la ferida; el fibló acaba amb dos xicotets ganxets, i en picar l'abella queda retingut i amb l'esforç per traure'l es desprèn amb el sac de verí i una part dels intestins, i això li provoca la mort. *Aguijón*.

Fonell *m.* Rotlana de suro, de pedra o de fusta, que clou per davant i per darrera un rusc. *Témpano*.

Formiguer *f.* Aparell amb agulles que serveix per a emulsionar la mel abans de passar-la per l'extractor. *Hormiguero*.

Fumador *m.* Aparell que els apicultors empren format per un recipient metàl·lic, amb tapadora, connectat a una manxa, que s'utilitza per a cremar-hi herba seca, fem d'animals o altres substàncies combustibles, el fum de les quals ix per la boca de la tapadora i és imprescindible per a amansir les abelles i poder manipular-les amb comoditat, ja que les abelles, a la presència del fum, s'omplen de mel en creure que hauran d'abandonar sa casa, i un cop plenes de mel, perden tota piquera i són fàcilment manejables. *Ahumador*.

Fumar *v. tr.* Omplir de fum el rusc, en les operacions apícoles, per evitar les picades de les abelles. *Ahumar*.

G

Gabarrot *m.* Abella mascle. *Zángano*.

Gavinet *m.* Desoperculador. *Desoperculador*.

Gelea reial *f.* Substància nutritiva, fluida i transparent, rica en glúcids, proteïnes i vitamines, que segreguen les glàndules hipofaríngees de les abelles obreres, i per les glàndules mandibulars de les abelles joves, d'entre 5 i 12 dies, per alimentar les larves d'abelles i abellots durant els tres primers dies d'existència, i també la reina adulta durant tota la seua vida. *Jalea real*.

Gent *f.* Conjunt d'abelles del rusc. *Gente*.

Glàndula de Nasonov *f.* Peculiar glàndula de les abelles obreres, que emet una substància química o feromona per a reconèixer-se mútuament i orientar a les abelles col·lidores que tornen al rusc; l'hormona és produïda per la glàndula situada en la part dorsal de l'abdomen, amb una obertura en la base de l'últim segment o tergita; escampen la feromona alçant l'abdomen i batent les ales vigorosament; modernament, hi ha una feromona sintètica artificial que els apicultors usen per a guiar els eixams a un rusc buit, i consisteix en una mescla de citral (aldehid líquid molt olorós que es troba en les essències de llima i de taronja) i geraniol (principi constituent principal de l'oli de gerani) en proporció 2:1. *Glàndula de Nasonov*.

Grum *m.* Cera blanca i ben purificada amb què els cerers donen l'última capa a les atxes i candeles. *Brumo*.

Guardiana *f.* Abella obrera que, amb el seu fibló sempre ben a punt, té l'encàrrec de defensar el rusc, la seua entrada i els seus entorns de qualsevol possible enemic, sense acoquinarse davant d'ell per gros i perillós que siga. *Guardiana*.

H

Herbamans *m.* Albellatge. *Cerrillo*.

Hidromel *m.* Aiguamel. *Hidromiel*.

J

Jaç *m.* Albellatge. *Cerrillo*.

L - LL

Làmina *f.* Fulla rectangular de cera estampada, obtinguda per procediments mecànics, que reproduïx l'envà de separació de la bresca i el començament de les parets de les cel·les. *Làmina*.

Larva *f.* Abella en la primera fase de la metamorfosi, en eixir de l'ou després de 3 dies d'incubació, sense ales i en forma d'eruguet blanca, que en 5 dies (les d'abegot 6 dies) augmenta 500 vegades el seu propi pes, a causa de la forta alimentació que reben de les dides; després d'aquests dies, la larva passa a l'estat de nimfa o crisàlide. *Larva*.

Llémena *f.* Ou d'abella. *Huevo*.

Llistó *m.* Suport de fusta on es fixen els portacúpules. *Listón, ripia*.

Lloc nupcial *m.* Zones aèries i ben assolellades, a uns 40 metres de terra, que hi sol haver no lluny dels ruscos, on acudeixen els abegots d'aquelles encontres, a la cerca de reines verges per acoblar-se. *Lugar nupcial*.

M

Mac *m.* Àmec. *Ámago*.

Madurador *m.* Bidó o depòsit de forma cilíndrica on es posa la mel acabada de treure de les bresques perquè hi pugui madurar; la part més madura de la mel es disposa al fons del bidó; per això mateix, l'aixeta d'extracció es col·loca a la base del bidó. *Madurador*.

Mare *f.* Abella femella. *Reina*.

Mel d'acàcia *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de l'acàcia (*Robinia*); és una mel de color groc daurat i el sabor és molt dolç. *Miel de acacia*.

Mel d'ametller *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de l'ametller (*Amygdalus communis*); és mel d'aroma afruitat i un sabor dolç, encara que pot dependre de la varietat d'ametller i prendre un sabor i aroma més amarg. *Miel de almendro*.

Mel d'amorfa *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de l'amorfa (*Amorpha fruticosa*); és mel de color rogenc i de sabor molt suau. *Miel de amorfa*.

Mel d'arboç *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de l'arboç (*Arbutus unedo*); és mel de color marró clar a fosc, de sabor fort i amarg. *Miel de madroño*.

Mel d'arç blanc *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de l'arç blanc (*Crataegus oxyacantha*); és mel de color amarronat i el seu sabor és bastant picant. *Miel de majuelo, miel de espino albar*.

Mel d'avet *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de l'avet (*Abies pectinata*); és mel de color marró fosc, des del groc-marró fosc, amb reflexos verds, a marró rogenç, d'agradable olor aromàtica, sabor dolç, maltejat i sense amargor. *Miel de abeto.*

Mel d'esbarzer *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de l'esbarzer (*Rubus fruticosus*); és una mel de color bastant clar, de daurat a marró vermellós, rara i bastant dolça, lleugerament afustada amb un toc de regalíssia. *Miel de zarza, miel de mora.*

Mel d'espígol *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor blava de l'espígol (*Lavandula spica*); és una mel de color groc clar, molt perfumada i de sabor intens. *Miel de lavanda, miel de espliego, miel de alhucema.*

Mel d'olivarda *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor groga de l'olivarda (*Dittrichia viscosa*); és mel de color groc pàl·lid, d'olor subtil i delicat, i sabor molt dolç. *Miel de pulguera valenciana, miel de olivarda.*

Mel de bosc *f.* Mel fosca i deliciosa produïda per les abelles de boscos de roures, alzines i sureres; realment, és considerada melat, melada o rosada de mel, ja que no està elaborada amb el nèctar de les flors sinó a partir de les solucions ensucrades que les abelles recol·lecten de les fulles dels arbres; és mel de color marró obscur, aroma fort i sabor a fusta. *Miel de bosque.*

Mel de bruc *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor aromàtica del bruc (*Erica arborea*); és mel de color marró-roig, obscura, i de sabor molt agradable a fruites roges. *Miel de brezo, miel de bruguera.*

Mel de calluna *f.* Mel de bruc. *Miel de brezo.*

Mel de castanyer *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat les flors diversament colorades del castanyer (*Castanea vulgaris*); és mel de color característic, roig amarronat, que la fa especial i cridanera; té un sabor bastant fort amb una amargor pronunciada. *Miel de castaño.*

Mel de colza *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor de la colza (*Brassica napus oleifera*).

Mel de dent de lleó *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor del dent de lleó (*Taraxacum officinale*); és mel de color groc intens i de sabor fort. *Miel de amargón, miel de diente de león.*

Mel de fajol *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor del fajol (*Polygonum fagopyrum*); és la mel més fosca de totes i el seu sabor és un poc picant. *Miel de alforfón, miel de rubión.*

Mel de fals indi *f.* Mel d'amorfa. *Miel de amorfa, miel de falso índigo.*

Mel de garrofer *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor verdosa del garrofer (*Ceratonía siliqua*). *Miel de algarrobo.*

Mel de gerd *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor blanca de la gerdera (*Rubus Idaeus*); en realitat és una mel de diverses flors, amb una dominància de gerdera molt apreciada per les seues aromes florals intenses; és de color groc or ataronjat amb discret i subtil aroma, i fragància dolça, d'un marcat i persistent sabor floral, lleugerament afruitat. *Miel de frambuesa.*

Mel de gira-sol *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor del gira-sol (*Helianthus annuus*); és mel de color groc i té una aroma característica. *Miel de girasol.*

Mel de lligamaça *f.* Mel de muntanya. *Miel de ligamaza.*

Mel de maig *f.* La millor de totes, que és feta en el mes de maig quan totes les plantes són florides. *Miel de mayo.*

Mel de melada *f.* Nèctar recollit per les abelles que el troben en arbres com el roure, castanyer, surera o alzina, que en els mesos d'estiu o finals de primavera, eliminen l'excés de saba rica en sucres cap a l'exterior, segregant una substància ensucrada anomenada melada. *Miel de mielada.*

Mel de mil flors *f.* **1.** Mel floral. *Miel de mil flores.* **2.** Mel de muntanya. *Miel de montaña.*

Mel de muntanya *f.* Mescla natural de mel amb un doble origen nectarífer i melat, fruit del nèctar floral de la vegetació salvatge i de les secrecions de les alzines; és mel de color marró amb reflexos daurats, olor aromàtica molt forta, tenaç, com l'olor de fenc tallat, i de sabor pronunciat. *Miel de montaña.*

Mel de Narbona *f.* Mel de romer. *Miel de Narbona.*

Mel de prat *f.* Mel floral. *Miel de prado.*

Mel de rododèndron *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor roja de l'arbust rododèndron (*Rhododendron ferrugineum*); és mel de color groc clar, amb lleugera olor, subtil i delicada, i sabor molt dolç, floral i lleugerament afustat. *Miel de rododendro.*

Mel de romer *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor blavenca clara del romer o romaní (*Rosmarinus officinalis*); és mel dolça, lleugera, de color groc clar i sabor fort. *Miel de romero.*

Mel de rosada de mel *f.* Mel de muntanya. *Miel de rocío de miel.*

Mel de sàlvia *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor violàcia de la sàlvia (*Salvia officinalis*); és una mel groga amb algun matis verd. *Miel de salvia.*

Mel de tamaríu *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor rosada del tamaríu (*Tamarix gallica*); és mel de color ambre cap al marró clar, molt aromàtica i lleugerament afruitada, de sabor agradable, càlid i dolç. *Miel de tamarisco, miel de taray.*

Mel de taronger *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor blanca del taronger (*Citrus aurantium*), o tarongina. *Miel de azahar, miel de naranjo.*

Mel de tell *f.* Mel de til·ler. *Miel de tilo.*

Mel de til·ler *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor olorosa del til·ler (*Tilia*); és una mel de color clar quasi transparent i el seu sabor és agradable, bastant dolç i mentolat. *Miel de tilo.*

Mel de timó *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor del timó, o farigola (*Thymus vulgaris*); és mel de color marró clar. *Miel de tomillo.*

Mel espina de Jerusalem *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor groga i flairosa de l'espina de Jerusalem (*Parkinsonia aculeata*); és una mel de color groc, que no és molt fàcil d'obtindre i aconseguir a les botigues. *Miel espina de Jerusalén.*

Mel *f.* Substància natural pastosa o cristal·litzada, groguenca, o transparent si és novella, i molt dolça, que produeixen les abelles en una distensió de l'esòfag a partir del nèctar de les flors i d'altres exsudacions de les plantes, la qual dipositen a les bresques del rusc per alimentar les larves; n'hi ha mel de tantes classes com flors mel·líferes i pot presentar diversos graus de puresa segons la varietat de flors amb què s'ha elaborat. *Miel.*

Mel floral *f.* Mel elaborada amb el pol·len de diferents espècies de flors, segons la zona en la qual es troben les abelles i els ruscós; és una mel d'aroma forta, i el seu sabor també. *Miel floral.*

Mel i mantega *f.* Menja composta de mel i de mantega en parts iguals, que es cou dins la paella i s'hi tiren llesques de pa o de coca fins que són ben frites. *Miel y manteca.*

Mel i mató *f.* Mescla d'aquestes dos substàncies, que constitueix una menja exquisida; el mató és la massa pastosa blanca que resulta de la coagulació de la llet o del sorigot per mitjà d'herba-col. *Miel y requesón.*

Mel multifloral *f.* Mel floral. *Miel multifloral.*

Mel vara d'or *f.* Mel elaborada per abelles que han xuplat la flor groga de la vara d'or (*Soli-*

dago virga-aurea); és mel de color groc daurat o fosc i la seua aroma excepcional. *Miel de vara de oro*.

Mel verge *f.* La primera que elabora cada eixam. *Miel virgen*.

Melada *f.* **1.** Conjunt de mel. **2.** Melmelada. *Mermelada*. **3.** Mel de bosc. *Mielada*.

Melassa *f.* **1.** Solatges de la mel. *Melaza*. **2.** La segona mel que es treu de la canya dolça. *Remiel*. **3.** Suc espès i dolç que destil·len certes fruites, com les figues, garrofes, etc., les fruites molt madures o picades, i certs arbres. *Melaza*.

Melat *adj.* **1.** Dolç com la mel. *Meloso*. **2.** Que té color o aparença de mel. *Melado*. **3.** Fruit del nèctar floral de la vegetació salvatge i de les secrecions de les alzines. *Melado*.

Meler *m.* **1.** Persona que es dedica a vendre mel o a elaborar-ne. *Melero*. **2.** Que conté mel. *Melero*.

Mel·lificar *v. intr.* Fer mel les abelles. *Melificar*.

Melmelada *f.* Confitura de fruita amb mel o sucre. *Mermelada*.

Metamorfosi *f.* Pas vital de l'estat larvari de l'abella a l'estat adult d'insecte; durant aquest estat (nimfa o crisàlide) de silenci i obscuritat total, aparentment s'atura la vida de l'abella; però en realitat, és de gran i misteriosa activitat i és quan se van formant tots i cada un dels membres de l'abella. *Metamorfosis*.

N

Nèctar *m.* Líquid sucros, produït pels nectaris de les flors, que xuclen les abelles per alimentarse'n i produir la mel; el nèctar és la base de la mel a través del procés enzimàtic d'ingestió i la tasca de concentració per successiva evaporació a càrrec de les abelles; aquesta mel varia en les seues propietats organolèptiques (color, olor, viscositat, etc.) en funció de la composició química i les distintes proporcions de minerals i de colorants del pol·len recollit per les abelles en funció de la flora i el clima d'un determinat lloc. *Nèctar*.

Nectari *m.* Glàndula de la flor que secreta el nèctar. *Nectario*.

Netejadora *f.* Abella que, tot just acabat de nàixer, neteja amb les seues mandíbules les cel·les on la reina ha de pondre els ous. *Limpiadora*.

Nosemosi *f.* Malaltia parasitària de les abelles, causada pel protozou *Nosema apis*, que es caracteritza per disenteria i disminució de la capacitat de volar o impossibilitat de volar. *Nosemosis*.

Nucli *m.* Rusc de cinc quadres. *Núcleo*.

Nucli de fecundació *m.* Rusc de reduïdes dimensions on la reina, procedent de la cria controlada, passa el seu primer mes de vida. *Núcleo de fecundación*.

O

Obreira *f.* Abella neutra, que per causa de no tindre ben formats els òrgans de la generació, no pot ser fecundada i és estèril; és la que treballa en la fabricació de la mel i la cera, i a cada rusc sol haver-n'hi milers; és més xicoteta que la reina i que els abegots; té els òrgans bucals més grossos, i a les cames posteriors un aparell a posta per replegar i portar el pol·len. *Obreira, abeja neutra*.

Opercle *m.* Tel de cera amb què les abelles tapen les cel·les quan són plenes; hi ha dos tipus d'opercles: aquells amb què tapen les cel·les de mel madura, i uns altres, de cera diferent, amb què tapen les cel·les de cria al final de la fase larvària. *Opérculo*.

Orfe *m.* Rusc sense reina, en el qual les abelles van inquietes, van i vénen de manera desordenada, la piquera queda quasi sense defensa, i el seu brunzit pren uns tons llastimosos. *Huérfino.*

P

Paquet *m.* Grup d'abelles obreres sense reina tancades en una gàbia. *Paquete.*

Partenogènesi *f.* Rar fenomen biològic que succeeix quan la reina pon un ou sense fecundar-lo, i per això mateix, dona origen a un abegot. *Partenogénesis.*

Partidor *m.* **1.** Tauler que s'utilitza de vegades per a partir en dues parts un mateix rusc i que hi pugen viure dos colònies. *Partidor, divisor.* **2.** Ferro més curt que el crestador, amb un ganxo tallant, per a dividir els cocs o bresques. *Partidor.*

Partir *v.* Acció de dividir les bresques i abelles d'un rusc, quan està molt poblat, per formar-ne dos. *Partir.*

Pillatge *m.* **1.** Saqueig dut a terme per una multitud d'abelles, que acudeixen quan un rusc es troba afeblit, a furtar-hi la mel; si el rusc que és atacat encara té capacitat per a defensar-se, les abelles pilladores han de recular; l'abella que ha provat el pillatge, difícilment tomarà al camp a treballar. *Pillaje.* **2.** Acció de les abelles quan acudeixen al lloc en què els apicultors duen a terme l'extracció de la mel de les bresques, de manera que no poden continuar treballant. *Pillaje.*

Piquera *f.* Obertura o trescador a la part baixa del rusc, que permet a les abelles entrar i eixir i també facilita la deguda ventilació de la colònia; la seua llargària sol ser regulable i la seua altitud d'uns tres centímetres; la piquera mai no ha d'estar a lloc ventós, perquè perjudicaria greument l'aterratge de les abelles. *Piquera.*

Poll *m.* Conjunt de les larves de les abelles que es van produint dins el rusc. *Pollo, cria, empolladura.*

Pol-len *m.* Polsim fecundant format en l'antera de les flors de les plantes, que recol·lecten les abelles per alimentar-se. *Polen.*

Pol-linització *f.* Fecundació de les flors que realitzen les abelles quan, recollint el pol-len, en deixen caure damunt l'estigma de l'ovari de les flors. *Polinización.*

Portacúpula *f.* Suport on es fixen les cúpules. *Portacúpula.*

Portador *m.* Caixó per a transportar els quadros. *Portador.*

Posta *f.* Conjunt de llèmenes, d'ous acabats de pondre per la reina, en una o algunes bresques. *Puesta.*

Príncep *m.* Poll de l'abella reina que encara no pot procrear. *Príncipe.*

Producció apícola *f.* Apicultura. *Producción apícola.*

Pròpoli *m.* Substància elaborada per les abelles, amb cera i resines vegetals d'arbres i plantes (salzes, oms, àlbers, bedolls, etc.) que l'empren per a tapar els forats o les clivelles del rusc, reforçar les bresques, esterilitzar piquera i parets del rusc, i per a recobrir el cos dels animals xicotets o insectes grans morts que no poden traure del rusc, de manera que n'eviten la putrefacció. *Propóleo.*

Punxa *f.* Fibló de l'abella. *Agujón.*

Q

Quadre alimentador *m.* Recipient que es col·loca a l'interior d'un rusc i on s'aboca l'aliment, ocupant el mateix espai que una bresca. *Cuadro alimentador.*

Quadro *m.* Cadascun dels marcs de fusta, generalment rectangulars, que, en un número variable, es col·loquen al rusc per a fixar la làmina que després es convertirà en bresca. *Bastidor, marco.*

R

Raspall *m.* Fusta plana i llarga, amb cerres, que s'empra per a espolsar les abelles de la bresca, sense causar-los dany, i poder-ne observar així el contingut. *Cepillo.*

Rei d'abelles *m.* Abella femella, més grossa que les altres, i que ha de ser única dins cada rusc. *Abeja maesa, reina.*

Reialera *f.* Cel·la reial on es desenvolupa la larva de la reina, que és allargassada i més gran que les altres cel·les i conté la gelea. *Celda real.*

Reina *f.* L'abella femella fèrtil, l'única de tot l'eixam; té el cos més llarguer que les altres abelles, els ulls laterals més xicotets i les antenes de 13 artells; no treballa en la fabricació de bresques, sinó que quan és fecundada no fa més que pondre; a cada rusc no hi pot haver més que una reina, que conviu amb els mascles i un gran número d'abelles femelles estèrils; quan en naix una altra, una d'elles eixamena o la maten. *Abeja reina, abeja maesa, abeja maestra, reina.*

Reina begotera *f.* **1.** Reina no fecundada durant el seu vol nupcial. *Reina de zánganos.* **2.** Reina fecundada que ha esgotat ja la càrrega de espermatozoides, i per això mateix, només pot engendrar abegots. *Reina de zánganos.*

Rumir *v. intr.* Brunzir. *Zumbar.*

Rusc fixista *m.* Rusc tradicional de bresques fixes, situat en troncs d'arbre, cistells de palla en forma de con invertit, escorces de suro o un simple caixó de fusta, molt difícils d'obrir per extreure'n la mel, si no es rompen, i també difícils d'inspeccionar. *Colmena fija.*

Rusc horitzontal *m.* Rusc mòbil que no permet afegir-hi alces, en què la colònia només pot créixer o decreïxer horitzontalment i de manera limitada. *Colmena horitzontal.*

Rusc *m.* Clos artificial destinat a allotjar una comunitat d'abelles; els més primitius eren fets de suro, de soques buides o de fibres vegetals trenades; els ruscos valencians es feien principalment d'albellatge, espart, sisca i fenàs, herbes abundants a les vores de séquies i camins. *Peón, colmena.*

Rusc mobilista *m.* Rusc de bresques mòbils, fets de fusta amb procediments mecànics, amb una sèrie de compartiments, generalment horitzontals, superposats i movibles, que permet un millor aprofitament de la mel i la cera i una millor inspecció de la colònia. *Colmena móvil.*

Rusc vertical *m.* Rusc mòbil al qual es pot afegir una o diverses alces segons les necessitats. *Colmena vertical.*

Ruscador *m.* Persona que té cura dels ruscos de les abelles. *Colmenero.*

S

Segell *m.* Opercle, que quan es talla, se sol depositar en un bidó especial on s'escola la mel que encara hi queda, per a després premsar-lo i reciclar la cera. *Sello, operculo.*

Seti *m.* Abellar. *Colmenar.*

Starter *m.* Mètode de treball que s'utilitza per a la cria de reines. *Starter.*

T

Tallar *v.* Traure la mel del rusc. *Brescar*.

Tou *m.* Rusc d'abelles fet d'un tros de tronc buidat, o d'un caixó buit. *Colmena*.

Traspàs *m.* Fet de traure una colònia d'abelles d'un habitat natural on s'havia refugiat: buit d'una paret o edifici, tronc d'arbre, caixó abandonat, etc., per instal·lar-lo a un rusc mòbil. *Traspaso*.

Treballadora *f.* Abella obrera. *Obrera*.

Trescador *m.* Cadascun dels forats del rusc perquè les abelles puguin entrar-hi i eixir. *Piquera*.

Trescament *m.* Acció de trescar les abelles. *Tría*.

Trescar *v. intr.* Anar i tornar les abelles, des del rusc fins a les plantes que els subministren els aliments, per aplegar la mel de les flors i portar-la al rusc. *Triar*.

Trisca *f.* Activitat abundant en un abellar.

Trofal·laxi *f.* Procés que segueix el nèctar recollit per les obreres: va de boca a boca de diferents abelles, fins que està prou enriquit de secrecions salivals i és dipositat finalment a les cel·les. *Trofalaxis*.

Tropilaelapso *f.* Malaltia de les abelles, causada pels àcars del gènere *Tropilaelaps*, que afecta fonamentalment la cria de les abelles i que es caracteritza per malformacions a diferents parts del cos. *Tropilaelapsosis*.

Tub de marcatge *m.* Utensili de plàstic on s'introdueix la reina per a ser marcada. *Tube de marcaje*.

V

Varroosi *f.* Malaltia parasitària de les abelles adultes i les larves, causada per l'àcar *Varroa jacobsoni*, que es caracteritza per no presentar manifestacions clíniques en el període de latència, però que en poc temps pot provocar la mort prematura de les abelles amb la desaparició de la colònia. *Varroosis*.

Vaso *m.* Rusc d'abelles. *Colmena*.

Ventiladora *f.* Abella que, ben col·locada davant la piquera i altres llocs del rusc, a força de batre les ales, van creant corrents d'aire dins tot el rusc; aquestes corrents d'aire, a més de traure l'excés d'humitat, contribueixen a fer madurar la mel. *Ventiladora*.

Verí *m.* Matèria tòxica que se desprèn del fibló d'una abella en el moment de picar, que és un líquid transparent, d'olor forta i penetrant, de sabor àcid; la seua composició és molt complexa, tant és així, que encara no s'ha arribat a poder analitzar tots els seus components; estan comprovades les seues qualitats antireumàtiques. *Veneno*.

Vinagre de mel *m.* Líquid fet a partir d'una mescla d'aiguamel diluïda amb aigua de font, graduat a 9° d'alcohol. *Vinagre de miel*.

Viveret *m.* Rusc que només té la meitat de bresques, o menys, les quals s'empren per a partir els altres ruscs quan són molt poblats. *Vivero*.

Vol nupcial *m.* Primer vol de la reina verge, pocs dies després del seu naixement, que empren cap al lloc nupcial on es troba els abegots, i on s'acoblarà amb alguns d'ells, quedant, així, fecundada per tota la seua vida. *Vuelo nupcial*.

Vida *f.* Durada de l'existència d'una abella, l'esperança de la qual si és reina és de 5-6 anys, tot i que, a partir dels 3 anys va perdent la seua fecunditat; l'existència d'una obrera, en temps de primavera i estiu pot durar 30-40 dies, mentre que durant la tardor i l'hivern es pot allargar a 3-4 mesos; la de l'abegot, si s'ha pogut salvar de la matança general de la tardor, pot arribar a un any. *Vida*.

El **Lèxic d'abellar** es va elaborar en plena celebració del XXV Aniversari de la Fira Valenciana de la Mel (FIVAMEL).

Sueca, 2021

Amb el suport de:

Ajuntament de Montroi
Ayuntamiento de Montroy

